

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - II
SANSKRIT — HONOURS
PAPER - III

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 10)

1. Define and illustrate any one of the following : 5

अर्थान्तरन्यासः, दृष्टान्तः ।

2. Name and explain the figures of speech in any one of the following verses : 5

अ) अनायासकृशं मध्यमशंकतरले दृशौ ।

अभूषणमनोहारि वपुर्वयसि सुभ्रुवः ॥

ब) इदं किलाव्याजमनोहरं वपुस्तपःक्लमं साधयितुं य इच्छति ।

ध्रुवं स नीलोत्पलपत्रधारया शमीलतां छेतुमृषिर्व्यवस्यति ॥

UNIT - II

(Marks : 35)

3. 'भारवेरर्थगौरवम्' — Justify the statement with apt quotations. 12

OR

Give a summary of the speech of Draupadi with a note on her character as revealed in her speech. 8 + 4

4. Translate into Bengali or English any two of the following verses : 2 × 5

a) कृतप्रणामस्य महीं महीभुजे

जितां सपत्नेन निवेदयिष्यतः ।

न विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं

प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः ॥

b) अनेकराजन्यरथाश्वसङ्कुलं

तदीयमास्थाननिकेतनाजिरम् ।

नयत्ययुगमच्छदगन्धिरार्द्रतां

भृशं नृपोपायनदन्तिनां मदः ॥

- c) महीजसो मानधना धनार्चिता
धनुर्भूतः संयति लब्धकीर्तयः ।
नसंहतास्तस्य नभिन्नवृत्तयः
प्रियाणि वाञ्छन्त्यसुभिः समीहितुम् ॥
- d) पुरःसरा धामवतां यशोधनाः
सुदुःसहं प्राप्य निकारमीदृशम् ।
भवादृशाश्चेदधिकुर्वते रतिं
निराश्रया हन्त हता मनस्विता ॥

5. Explain with reference to the context any one of the following verses in Sanskrit : 8

- a) क्रियासु युक्तैर्नृप ! चारचक्षुषो
न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।
अतीऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा
हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥
- b) भवादृशेषु प्रमदाजनोदितं
भवत्यधिकक्षेप इवानुशासनम् ।
तथापि वक्तुं व्यावसाययन्ति मां
निरस्तनारीसमया दुराधयः ॥

6. a) Name and expound the Samāsa of 'मानधनाः' in 4. (c) or यशोधनाः in 4. (d). 2
- b) Account for the case-ending in 'महीभुजे' in 4. (a) or, 'अनुजीविभिः' in 5. (a). 2
- c) Derive विव्यथे in 4. (a) or वक्तुम् in 5. (b). 1

UNIT - III

(Marks : 35)

7. 'Kālidāsa is a poet of Nature' — Establish this statement in the light of Raghuvamsam - I. 12

OR

What was the cause of childlessness of the king Dilīpa ? How was he advised by the sage Vasistha to get rid of the same ? 4 + 8

8. Translate into Bengali or English any two of the following verses : 2 × 5 = 10

अथवा कृतवागुद्वारे वंशेऽस्मिन् पूर्वसूरिभिः ।

मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥

तदन्वये शुद्धिमति प्रसूतः शुद्धिमत्वरः ।

दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षीरनिधाविव ॥

स शापो न त्वया राजन् न च सारथिना श्रुतः ।

नदत्याकाशगङ्गायाः स्रोतस्युद्दामदिग्गजे ॥

ईप्सितं तदवज्ञानाद् विद्धि सार्गलमात्मनः ।

प्रतिबध्नाति हि श्रेयः पूज्यपूजाव्यतिक्रमः ॥

9. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses : 8

a) मन्दः कवियशःप्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम् ।

प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्वाहुरिव वामनः ॥

b) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः ।

गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव ॥

10. a) Name and expound the samāsa of 'कवियशः' in 9. (a) or 'राजेन्दुः' in 8. (b). 2
- b) Account for the case-ending in 'ज्ञाने' in 9. (b) or 'लोभात्' in 9. (a). 2
- c) Derive 'श्रुतः' in 8. (c) or 'विद्धि' in 8. (d). 1

UNIT - IV

(Marks : 20)

11. What are the characteristics of "Mahākāvya" ? Is Śisupālavadham a Mahākāvya ? Justify the answer.

OR

Give a graphic description of the descent of Nārada before Lord Kṛṣṇa and the reception accorded to him as found in your prescribed text. Enrich your answer with apt quotations. 7 + 2

12. i) Translate into Bengali or English any one of the following verses : 4

a) नवानधोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकपूरपरागपाण्डुरम् ।

क्षणं क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृत्तिना स्फुटोपमं भूतिसितेन शम्भुना ॥

b) उदासितारं निगृहीतमानसैर्गृहीतमध्यात्मदृशा कथञ्चन ।

बहिर्विकारं प्रकृतेः पृथग्विदुः पुरातनं त्वां पुरुषं पराविदुः ॥

OR

ii) Write short note on Rāvana and Kuvera as found in 'Sisupālavadhān'.

2 + 2

OR

iii) a) Name and expound the samāsa of स्फुटोपमम् in 12. i) (a) or बहिर्विकारम् in 12. i) (b). 2

b) Account for the case-ending in क्षणम् in 12. i) (a) or, निगृहीतमानसैः in 12. i) (b). 1

c) Derive विदुः in 12. i) (b) or समूढ in 12. i) (a). 1

13. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of following verses : 7

a) चयस्त्वषामित्यवधारितं पुरा ततः शरीरीति विभाविताकृतिम् ।

विभुर्विभक्तावयवं पुमानिति क्रमादमुं नारद इत्यबोधि सः ॥

b) बलावलेपादधुनाऽपि पूर्ववत् प्रबाध्यते तेन जगज्जिगीषुणा ।

सतीव योषित् प्रकृतिः सुनिश्चला पुमांसमभ्येति भवान्तरेष्वपि ॥

SANA (HN)-04

West Bengal State University
B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - II
SANSKRIT — HONOURS
PAPER - IV

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 35)

1. a) Answer any two of the following questions : $2 \times 12 \frac{1}{2} = 25$
- i) Critically examine the different views regarding the age of composition of the Great Epic, the *Mahābhārata*. Discuss in this context the different stages of the composition of the said Epic.
- ii) Discuss the different views regarding the origin of Sanskrit Drama.
- iii) Write a critical note on Asvaghosa and his works.
- iv) Give an account of the origin and development of Sanskrit Prose Romance.

SUB-B.A. (HN)-SANA-95561

[Turn over

b) Write short notes on any two of the following :

2 × 5 = 10

- i) Hitopadesa
- ii) Gitagobinda
- iii) Kumāradāsa
- iv) Mrchakatika.

UNIT - II

(Marks : 15)

2. a) Answer any one of the following questions :

1 × 10 = 10

- i) Trace the history of origin and development of astronomical studies in ancient India.
- ii) Trace the history of development of Mathematical studies in ancient India.

b) Write short note on any one of the following :

1 × 5 = 5

- i) Nāgārjuna
- ii) Brhatsamhitā
- iii) Sangitaratnākara
- iv) Brahmagupta.

UNIT - III

(Marks : 25)

3. a) Describe the character and celestial beauty of Mahāśvetā as you find in the *Kādambarī* of Bānabhatta. 10

OR

Bring out the points of difference between *Kathā* and *Ākhyāyikā*. To which category does Bānabhatta's *Kādambarī* belong ? Substantiate your answer with proper reasons.

- b) Explain in simple Sanskrit with reference to the context any one of the following : 1 × 8 = 8

- i) पञ्चमहाभूतमयमपहाय द्रव्यात्मकमङ्ग निष्पादनोपकरणकलापं धवलगुणेनेव केवलेनोत्पादिताम् ।
- ii) पीतामृतामिव विगततृष्णाम् ईशानशिरःशशिकलामिवानुपजातरागाम् अमथितोदधिजलसम्पदमिवान्तः प्रसन्नान् असमस्तपदवृत्तिमिवाह्वान्द्वां बौद्धबुद्धिमिवनिरालम्बनाम् ।

- c) Translate into English or Bengali any one of the following : 1 × 7 = 7

- i) ज्योत्स्नामिवहरकण्ठान्धकारविघट्टनोद्यमप्रासां गौरीमनःशुद्धिमिव कृतदेहपरिग्रहां कार्तिकेयकौमारव्रतक्रियामिव मूर्त्तिमतीं गिरीशवृषभदेहद्युतिमिव पृथगवस्थितामायतनतरुकुसुमसमृद्धिमिव शङ्कराभ्यर्चनाय स्वयमुद्यताम् ।
- ii) अतिमधुरगीतावकृष्टैर्ध्यानमिवाभ्यसद्भिर्निश्चलकर्णपुटैः मृगवराहवानरवारण-शरभसिंहप्रभृतिभिर्वनचरैरारब्धमण्डलैराकर्ण्यमानगीतानुविद्धविपञ्चीघोषाममरापगामिव नभसोऽवतीर्णा दीक्षितवाचमिवाप्राकृताम् ।

UNIT - IV

(Marks : 25)

4. a) Discuss the role of Visruta in defeating Mītravermā and Prachandavermā and recapturing the kingdom of Vidarbha for Bhāskaravarma, the minor prince of Vidarbha. 10

OR

दण्डिनः पदलालित्यम् — Justify this statement from your text with apt quotations.

- b) Explain any one of the following in simple Sanskrit : 1 × 8 = 8

- i) ननु चतस्रो राजविद्याः, त्रयी वार्तान्वीक्षिकी दण्डनीतिरिति ।
 ५) राज्यं नाम शक्तित्रयायतम् । शक्तयश्च मन्त्रप्रभावोत्साहाः परम्परानुगृहीताः कृत्येषु क्रमन्ते ।

- c) Translate any one of the following into Bengali or English. 1 × 7 = 7

- i) दूताश्च नामोभयत्र प्रियाख्यानलब्धानर्थान् वीतशुल्कवाधवर्त्मनि वाणिज्यया वर्धयन्तः कार्यमविद्यमानमपि लेशेनोत्पाद्यानवरतं भ्रमन्ति । तदेवमहर्निशमविहितसुखलेशमायासबहुलमविरलकदर्थनं च नयतो नयज्ञस्यास्तां चक्रवर्तिता स्वमण्डलमात्रमपि दुरारक्ष्यं भवेत् ।
 ५) एवंगते मन्त्रिणि राजनि च कामवृत्ते चन्द्रपालितो नामाश्मकेन्द्रामात्यस्येन्द्रपालितस्य सूनुः असद्वृत्तः पितृनिर्वासितो नाम भूत्वा बहुभिश्चारणगणैर्बह्वीभिरनल्पकौशलाभिः शिल्पकारिणीभिरनेकच्छत्रकिङ्करैश्च गूढपुरुषैः परिवृत्तोऽभ्येत्य विविधाभिः क्रीडाभिर्विहारभद्रमात्मसादकरोत् ।